

ФОРМИ ПОРУШЕННЯ ПРАВ НА КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ

Володимир Селіваненко,
магістр права (Академія адвокатури України)

Кількість розглянутих останнім часом в судах спорів, предметом яких були права на комерційні найменування, свідчить про те, що роль комерційних найменувань в економічному житті держави та суспільства є доволі значною. В той же час певні недоліки законодавства щодо захисту прав на комерційні найменування та невіднайдень шляху їх подолання принаймні на теоретичному рівні не дає змоги стверджувати про існування в Україні дієвого механізму захисту прав на такі найменування.

Загалом у доктрині цивільного права України проблемам правового регулювання інституту комерційного найменування приділяється багато уваги. Питання загального характеру регулювання комерційного найменування в Україні були досліджені в дисертаційних роботах А. О. Кодинця, І. В. Кривошеїної та С. І. Іщука. Окрім того, тематика комерційного найменування розглядалась в праці таких вчених, як: Г. О. Андрощук, В. Д. Базилевич, Г. Боденхаузен, Ю. Л. Бошицький, В. Ю. Бузанов, В. О. Жаров, О. О. Козлова, О. А. Підпригора, О. О. Підпригора, О. Д. Святоцький та ін.

Проте в працях зазначених науковців фрагментарно розглянуте пи-

тання щодо того, яким чином (в яких формах) можуть відбуватися порушення прав на комерційне найменування. А розуміння і знання саме цього питання дає змогу власникові комерційного найменування передбачити дії інших суб'єктів господарювання, спрямованих на його (комерційне найменування) недобросовісне використання: щоб знати, яким чином захищати право, потрібно знати, як його можуть порушити.

Відповідно до ст.ст. 1, 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року [2] використання чужого комерційного (в термінології згаданого закону — фірмового) найменування є недобросовісною конкуренцією.

Для подальшого розкриття теми виділимо такі основні її складові:

- 1) що таке комерційне найменування;
- 2) які дії слід вважати використанням комерційного найменування;
- 3) що є недобросовісною конкуренцією;
- 4) особи, які можуть вчиняти дії, котрі можна кваліфікувати як недобросовісну конкуренцію;
- 5) безпосередні форми актів недобросовісної конкуренції щодо не-

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ

законного використання комерційного найменування.

Комерційне найменування — це таке найменування, під яким особа діє в цивільному обороті і яке індивідуалізує цю особу серед інших його учасників [7, с. 202] та яке закріплюється в її установчих документах [5, с. 331]. Воно не вказує на конкретні товари чи послуги, однак наголошує саме на юридичній особі, яка виробляє той чи інший вид товару чи надає відповідні послуги [21]. У комерційному найменуванні виокремлюють [20, с. 55; 18, с. 152] дві його частини: основну, яка іменується корпусом, і допоміжну, яка іменується додатком. Корпус комерційного найменування, який є обов'язковою частиною будь-якого комерційного найменування, вказує на організаційно-правову форму особи, її тип і вид діяльності.

Оскільки комерційні найменування та знаки для товарів і послуг виконують однакову функцію — індивідуалізації, то й використовувати їх можна лише одними й тими самими способами. Саме тому при визначенні способів використання комерційного найменування доцільно послуговуватися приписами ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року [4]. Отже, використанням комерційного найменування слід вважати:

1) нанесення його на будь-який товар, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (ви-

везення).

Те саме стосується й надання послуг: застосування комерційного найменування під час пропонування та надання послуг.

Цей спосіб використання комерційного найменування дуже схожий із аналогічним способом використання торговельної марки (знака для товарів і послуг) за єдиною відмінністю — знак використовується, зазвичай, лише щодо певних товарів, для яких його зареєстровано. Водночас комерційне найменування може наноситись на товар або застосовуватись при наданні послуг, у виробленні яких власник обмежений лише тими видами діяльності, які значаться як основні чи додаткові в його статуті;

2) застосування його в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет. Під застосуванням у діловій документації слід вважати зазначення комерційного найменування в статутних документах, при вчиненні правочинів, зокрема укладанні договорів тощо.

Ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» визначає недобросовісну конкуренцію як дії у конкуренції (тобто фактично при здійсненні господарської діяльності), що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності. Це, зокрема, і використання комерційного найменування суб'єкта господарювання без його дозволу. А оскільки суб'єктами конкуренції є лише суб'єкти господарювання, то відповідно лише вони можуть вчиняти дії, що можна кваліфікувати як недобросовісну конкуренцію. Так, згідно зі ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» від

11 січня 2001 року [3] конкуренція — це змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання. При цьому суб'єктами господарювання згідно із згаданим законом є юридична особа чи фізична особа, яка здійснює господарську діяльність (тобто фізична особа-підприємець).

Таким чином, формою порушення прав на комерційне найменування як акт недобросовісної конкуренції слід визнати незаконне використання комерційного найменування.

На практиці таке незаконне використання може набувати різноманітних форм та здійснюватися різноманітними способами, зокрема, шляхом:

- 1) використання суб'єктом господарювання комерційного найменування, яке є тотожним або схожим до ступеня змішування із комерційним найменуванням іншого суб'єкта господарювання (приклади: господарські справи №№ 12/295 [16], 20/89-02 [8], 21/461 [13]);
- 2) використання торговельної марки схожої з комерційним найменуванням до ступеня змішування (приклад: господарська справа № 21/518 [15]). При цьому слід наголосити, що проблемним залишається питання визнання порушенням прав на комерційне найменування шляхом вже навіть реєстрації торговельної марки — законодавством України це порушенням не вважається;
- 3) використання інших об'єктів інтелектуальної власності, які є тотожними/схожими із комерційним найменуванням суб'єкта

господарювання. Такими об'єктами є:

- а) комерційне позначення — назва друкованого засобу масової інформації, що є схожим до ступеня змішування із комерційним найменуванням суб'єкта господарювання (господарська справа № 5/20н [11]);
- б) об'єкт авторського права на твір, який відтворює повно чи частково комерційне найменування іншого суб'єкта господарювання (господарська справа № 12/444 [10]);
- в) доменне ім'я, яке відтворює комерційне найменування суб'єкта господарювання (господарська справа № 12/25 [19]).

Розглянемо зазначені вище форми та способи порушення прав на комерційні найменування детальніше.

1. Проблемним при встановленні тотожності/схожості в таких випадках є те, що в Україні відсутня законодавчо закріплена методологія експертного дослідження на предмет тотожності/схожості комерційних найменувань. Саме тому, на нашу думку, слід використовувати аналогічну методологію щодо торговельних марок, яку закріплено у Правилах складання, подання та розгляду заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг, затвержені наказом Державного патентного відомства України від 28 липня 1995 р. № 116 [6].

Отже, суд для встановлення тотожності/схожості комерційних найменувань виносить ухвалу про проведення експертизи порівнюваних комерційних найменувань суб'єктів господарювання, які фігурують у справі. Судова практика, в якій викладаються відповідні висновки ек-

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ

пертизи, свідчить, що суб'єкти господарювання рідко використовують тотожні комерційні найменування. Так, постановою Вищого господарського суду України від 14 жовтня 2008 року у справі № 12/295, якою залишено в силі рішення попередніх інстанцій, зазначено таке: ТОВ «ТЕКО» ТОВ звернулося до господарського суду міста Києва з позовом про зобов'язання ТОВ «ТЕКО ГРУП» припинити використання у господарській діяльності, в тому числі в найменуванні відповідача, словесного позначення «ТЕКО», що є схожим з комерційним найменуванням позивача, та змінити найменування відповідача шляхом його перереєстрації.

Рішенням господарського суду міста Києва, залишеним без змін постановою Київського апеляційного господарського суду, позов задоволено: ТОВ «ТЕКО ГРУП» зобов'язано припинити використання в господарській діяльності, в тому числі в найменуванні товариства, словесного позначення «ТЕКО», а також внести відповідні зміни до статуту цього товариства та надати відповідні відомості до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців. Судові акти мотивовано обов'язком відповідача припинити використання в його найменуванні словесного позначення «ТЕКО», оскільки таке використання вводить в оману споживачів щодо товарів, які реалізує позивач, та послуг, які ним надаються.

Згідно з висновком від 3 серпня 2007 року № 4360 призначеної в справі судової експертизи повне комерційне (фірмове) найменування відповідача «товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕКО Груп» і його скорочене комерційне (фірмо-

ве) найменування — «ТОВ «ТЕКО Груп» є схожими настільки, що їх можна сплутати, з повним комерційним (фірмовим) найменуванням позивача — «товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕКО» ТОВ» і скороченим комерційним найменуванням позивача — «ТОВ «ТЕКО» ТОВ».

І хоча висновком експерта у зазначеній справі встановлено, що комерційні найменування сторін є схожими настільки, що їх можна сплутати, суд дійшов іншого висновку. Суд, підтримуючи позицію попередніх інстанцій, зазначив, що комерційні найменування позивача та відповідача у даній справі є однаковими.

Цікавою в цьому аспекті, на наш погляд, є постанова Вищого господарського суду України від 1 березня 2004 року [9]. Так, позивачем у даній справі було товариство з обмеженою відповідальністю «Бордо», відповідачем — приватне підприємство «Бордо». І попри ідентичні (тотожні) додатки комерційних найменувань обох суб'єктів господарювання — «Бордо», однакову сферу діяльності (в цьому випадку — виробництво будівельних матеріалів) в цілому комерційні найменування позивача і відповідача не є тотожними. Обов'язковою складовою комерційного найменування є зазначення організаційно-правової форми його власника, а тому відмінність навіть лише у цій частині комерційного найменування (ТОВ та ПП) виключає можливість визнання комерційних найменувань тотожними.

2. Для прикладу наведемо постанову Вищого господарського суду України від 3 жовтня 2006 року у справі № 21/461 [13], згідно з якою позивач у справі — відкрите акціо-

нерне товариство «Укрпластик» просив визнати недійсним свідоцтво на знак для товарів і послуг («Укрпластик»), який належить відповідачу — товариству з обмеженою відповідальністю «Укрпластик ХХІ століття» та який схожий до ступеня змішування із комерційним найменуванням позивача. Висновком експерта у даній справі встановлено, що конкуруюче комерційне найменування та спірна торговельна марка є схожими до ступеня змішування. Зважаючи на висновок експерта та на вимоги позивача (який вимагав лише визнання недійсним зазначеного свідоцтва, але не вимагав заборони використання схожого комерційного найменування), свідоцтво відповідача було визнано недійсним.

З наведеної справи стає зрозуміло, що права суб'єкта господарювання на комерційне найменування можуть бути порушені шляхом реєстрації схожого до ступеня змішування знака для товарів і послуг. Одразу слід зазначити, що, на нашу думку, не можна говорити про тотожність (однаковість) комерційного найменування та торговельної марки. Навіть враховуючи повну відповідність (як в наведеній вище справі № 21/461) торговельної марки «Укрпластик» та додатку комерційного найменування позивача ВАТ «Укрпластик» — «Укрпластик», комерційне найменування має розглядатися в цілому, тобто разом з його корпусом — «відкрите акціонерне товариство» («ВАТ»). За таких умов вони (комерційне найменування та торговельна марка) можуть бути визнані лише як такі, що є схожими до ступеня змішування. Єдиним винятком з наведеного положення є ситуація, коли чужий

знак для товарів та послуг повністю відображатиме комерційне найменування — і корпус («ВАТ», «ТОВ» тощо), і додаток («Укрпластик», «Медіа Сайкл» і т.п.), за таких умов комерційне найменування та торговельна марка, що протиставляються при експертизі, можуть бути визнані тотожними. Проте таких прикладів на практиці нам не відомо.

3. А) Так, у господарській справі № 5/20н, в якій Вищим господарським судом України 12 липня 2005 року прийнято постанову [11], якою рішення попередніх інстанцій залишено в силі, судом було встановлено, суть спору зводилася до такого:

Товариство з обмеженою відповідальністю «Видавництво «Ріо-Плюс» (далі — ТОВ «Видавництво «Ріо-Плюс») подало заяву до адміністративної колегії Антимонопольного комітету України у зв'язку з недобросовісною конкуренцією з боку товариства з обмеженою відповідальністю «Олівко» (далі — ТОВ «Олівко») у формі неправомірного використання останнім назви друкованого засобу масової інформації, що є схожим до ступеня змішування з позначенням заснованої третьою особою газети. Антимонопольний комітет України встановив, що ТОВ «Видавництво «Ріо-Плюс» заснувало газету «РІО-плюс», а ТОВ «Олівко» — газету «Р.И.О.-люкс», обидві газети випускаються у м. Алчевськ. В результаті розгляду заяви ТОВ «Видавництво «Ріо-Плюс» Антимонопольний комітет України дійшов висновку, що своїми діями, а саме — заснуванням та виданням зазначеної газети, ТОВ «Олівко» вчиняє акт недобросовісної конкуренції, що порушує права ТОВ «Видавництво «Ріо-Плюс», зокрема, на комерційне найменування. В рішен-

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ

ні Антимонопольного комітету України зокрема, зазначено, що використання позначення (назви) газети «Р.И.О.-люкс» може призвести до змішування з діяльністю ТОВ «Видавництво «Ріо-Плюс», а тому ТОВ «Олівко» зобов'язано припинити порушення прав іншого суб'єкта господарювання (заявника).

ТОВ «Олівко», не погоджуючись з позицією Антимонопольного комітету України, звернулось до господарського суду з проханням скасувати рішення останнього. Проте господарські суди (першої, апеляційної та касаційної інстанції) погодились з позицією Антимонопольного комітету України стосовно недобросовісності дій ТОВ «Олівко» щодо видання газети, назва якої є схожою до ступеня змішування із назвою ТОВ «Видавництво «Ріо-Плюс».

Б) Наступною проаналізуємо справу № 12/444, в якій Вищим господарським судом України винесено постанову від 17 травня 2005 року [10], якою залишено в силі рішення попередніх інстанцій. Так, у цій справі позивач — закрите акціонерне товариство «Форт» (далі — ЗАТ «Форт») просило суд скасувати державну реєстрацію виключної правомочності на твір та визнання недійсним свідоцтва на твір, виданий Державним підприємством «Українське агентство з авторських та суміжних прав» (далі — ДП УААСП) на ім'я закритого акціонерного товариства страхова компанія «ДАСК» (далі — ЗАТ СК «ДАСК»). Підставою для зазначених вимог був факт державної реєстрації ДП УААСП на ім'я ЗАТ СК «ДАСК» виключної правомочності на твір серії ВП № 252 — «Назва закритого акціонерного товариства страхова компанія «ДАСК» з іноземними інвести-

ціями». На жаль, з тексту постанови Вищого господарського суду не зовсім зрозумілим є те, в чому полягали порушення прав ЗАТ «Форт», але в обґрунтуванні в постанові наведено таке твердження:

- словосполучення «Назва закритого акціонерного товариства страхова компанія «ДАСК» з іноземними інвестиціями» не може бути об'єктом авторського права, оскільки не є твором у галузі літератури, науки або мистецтва;
- зареєстроване словосполучення є найменуванням ЗАТ СК «ДАСК», під яким її було зареєстровано в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, та використовується на її бланках, тобто фактично є комерційним найменуванням ЗАТ СК «ДАСК»;
- ДП УААСП на момент видачі Свідоцтва про державну реєстрацію виключної правомочності особи на твір серія ВП № 252 не мало повноважень реєструвати фірмове чи комерційне найменування як твір.

Отже, з викладеного зрозуміло, що права на комерційне найменування можуть бути порушені шляхом недобросовісної реєстрації суб'єктом господарювання (або й фізичною особою) авторського права на твір, який відтворює повно чи частково комерційне найменування іншого суб'єкта господарювання. Використовуючи таким чином чуже комерційне найменування, суб'єкт господарювання може посилатися на належне йому свідоцтво на певний твір як на підставу такого використання. Необхідно зазначити, що для встановлення порушення в такій справі (і аналогічних їй, якщо

такі будуть мати місце) необхідно встановити саме комерційний характер реєстрації авторських прав.

В) Показовою, на нашу думку, є справа № 12/25, в якій Господарським судом м. Києва прийнято рішення від 3 лютого 2009 року [19]. У даній справі позивач — всесвітньо відома компанія Гугл Інк. (Google Inc., США) подала позов до товариства з обмеженою відповідальністю «ГОУ ОГЛЕ» (далі — ТОВ «ГОУ ОГЛЕ») та товариства з обмеженою відповідальністю «Хостмайстер» (далі — ТОВ «Хостмайстер») про припинення порушення прав інтелектуальної власності на комерційне найменування. З рішення зрозуміло, що ТОВ «Хостмайстер» зареєстрував на ім'я ТОВ «ГОУ ОГЛЕ» доменне ім'я «google.ua». Окрім цього у справі було встановлено такі обставини:

- частка «ua» у доменному імені вказує на Україну, як на окремий сегмент адресного простору у мережі Інтернет і не має розрізняльної здатності;
- доменне ім'я «google.ua», що використовується ТОВ «ГОУ ОГЛЕ», складається з двох елементів — «google» та «ua». При цьому розрізняльну здатність має лише один елемент — позначення «google»;
- спеціалістом у даній справі були підтверджені також і інші фактичні обставини, що мали значення для вирішення даної справи, зокрема:
  1. Розрізняльною частиною доменного імені «google.ua» є слово «google»;
  2. Комерційне найменування «Google» є тотожним з розрізняльною частиною доменного імені «google.ua»;

3. У доменному імені «google.ua» використано комерційне найменування «Google»;

4. Використання ТОВ «ГОУ ОГЛЕ» комерційного найменування «Google» в доменному імені «google.ua» вводить споживачів в оману щодо послуг, які ним надаються.

А оскільки комерційне найменування і компанії Гугл Інк., і ТОВ «ГОУ ОГЛЕ», на нашу думку, не є навіть схожими, то позивач правильно вимагає лише заборони використання доменного ім'я, яке відтворює індивідуалізуючу частину його комерційного найменування.

У зв'язку з викладеним постає логічне запитання: яким чином забезпечити власне комерційне найменування та прав на нього від порушення? Деякі науковці рекомендують включати комерційне найменування до складу торговельної марки як її частину [1, с. 61]. Законодавство ж України (ч. 3 ст. 489 Цивільного кодексу України, ч. 2 ст. 159 Господарського кодексу України) передбачає включення комерційних найменувань до відповідного реєстру. Хоча, як відомо, жодних реєстрів комерційних найменувань допоки не створено.

Зазначений варіант, а саме — включення комерційного найменування до складу торговельної марки (або й просто реєстрація комерційного найменування як торговельної марки), звичайно, може допомогти вирішити проблеми захисту прав на таке найменування. Проте він не є єдиним.

Простішим, на нашу думку, є такий варіант забезпечення власника від порушення його прав на комерційне найменування, як зазначення комерційного найменування в стату-

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ

ті юридичної особи. І незважаючи на те, що законодавством України не визначено такого способу використання комерційного найменування (та й взагалі способів використання комерційних найменувань), не встановлено і заборони таких дій.

Натомість видається необхідним на законодавчому рівні поновити чинність Положення про фірму, яке хоч і було введено в дію 1927 року [17], тим не менш регулює певні питання, не вирішені законодавством сучасної України (зокрема те, яким чином формується комерційне найменування).

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що попри недостатність законодавчого врегулювання питання

щодо створення та використання комерційних найменувань в Україні, судова практика свідчить про перспективність судового захисту прав на такі найменування. Головні питання, які при цьому підлягають вирішенню, пов'язані з тим, що саме в кожному конкретному випадку виступає комерційним найменуванням та коли починається дія прав на нього. ♦

Список використаних джерел:

1. Бовин А. А. *Интеллектуальная собственность: экономический аспект* / А. А. Бовин. — М : Инфра-М, 2001.
2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=236%2F96-%E2%F0>
3. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року № 2210-III // *Відомості Верховної Ради України*. — 2001 р. — № 12.
4. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року № 3689-XII // *Відомості Верховної Ради України*. — 1994 р. — № 7.
5. Калятин В. О. *Интеллектуальная собственность (Исключительные права) : учебник для вузов* / В. О. Калятин. — М. : НОРМА, 2000.
6. Наказ Державного патентного відомства України від 28 липня 1995 року № 116 «Про затвердження Правил складання, подання та розгляду заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг» [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0276-95&p=1260802380465638>
7. *Охорона інтелектуальної власності в Україні* / [С. О. Довгий, В. О. Жаров, В. О. Зайчук та ін.]. — К. : Форум, 2002. — 319 с.
8. Постанова Вищого господарського суду України від 10 березня 2004 року у справі № 20/89-02. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : http://arbitr.gov.ua/docs/28_641637.html

9. *Постанова Вищого господарського суду України від 1 березня 2005 року у справі № 11/245. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : http://arbitr.gov.ua/docs/28_829533.html*
10. *Постанова Вищого господарського суду України від 17 травня 2005 року у справі № 12/444. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_914724.html*
11. *Постанова Вищого господарського суду України від 12 липня 2005 року у справі № 5/20н. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_972054.html*
12. *Постанова Вищого господарського суду України від 18 жовтня 2005 року у справі № 21/364. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_1068797.html*
13. *Постанова Вищого господарського суду України від 3 жовтня 2006 року у справі № 21/461. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_1365686.html*
14. *Постанова Вищого господарського суду України від 20 лютого 2007 року у справі № 38/210. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_1748978.html*
15. *Постанова Вищого господарського суду України від 17 липня 2007 року у справі № 21/518. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_1638729.html*
16. *Постанова Вищого господарського суду України від 14 жовтня 2008 року у справі № 12/295. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://arbitr.gov.ua/docs/28_2109250.html*
17. *Постанова ЦВК СРСР та РНК СРСР про «Введення в дію положення про фірму» від 22 червня 1927 року [№ б/н.] [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0002400-27>*
18. *Право інтелектуальної власності : підручник для студентів вищих навч. закладів / [за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького]. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. — с. 624.*
19. *Рішення Господарського суду м. Києва від 3 лютого 2009 року у справі № 12/25. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/3218041>*
20. *Розенберг В. В. Фирма. Догматический очерк / В. В. Розенберг. — СПб., 1914.*
21. *Кривошеїна І. В. Фірмове найменування : регулювання та правова охорона за законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / І. В. Кривошеїна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — К., 2007. — 18 с. — укр.*